

اصول قانون اساسی

در تونظرات شورای نگهبان

عنوان

اصل هشتاد و سوم

شماره مسلسل: ۱۳۹۶۰۰۲۸

تاریخ: ۱۳۹۶/۵/۲۲



پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

اصول قانون اساسی در پرتو نظرات شورای نگهبان

اصل هشتاد و سوم

تدوین:

محمد فتحی

ناظر علمی:

کاظم کوهی

گروه تدوین نظرات و مبانی آراء شورای نگهبان

شماره مسلسل: ۱۳۹۶۰۰۲۸

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۵/۲۲

پژوهشکده شورای نگهبان



فهرست مطالب

۲.....	اصل هشتاد و سوم.....
۲.....	۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی.....
۲.....	۱-۱. طرح آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی.....
	۲-۱. لایحه موافقتنامه علمی و آموزشی بین جمهوری اسلامی ایران و
۲.....	دولت کویت.....
۲.....	۳-۱. لایحه بودجه سال ۱۳۸۰ کل کشور.....
۳.....	۴-۱. لایحه تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت.....
۴.....	۵-۱. لایحه بودجه سال ۱۳۸۲ کل کشور.....
	۶-۱. لایحه برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۴.....	جمهوری اسلامی ایران.....
	۷-۱. طرح حمایت از احیاء، بهسازی و نوسازی بافت های فرسوده و
۶.....	ناکارآمد شهری.....

اصل هشتاد و سوم

بناها و اموال دولتی که از نفایس ملی باشد قابل انتقال به غیر نیست مگر با تصویب مجلس شورای اسلامی، آن هم در صورتی که از نفایس منحصر به فرد نباشد.

۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

۱-۱- نظر شماره ۷۸/۲۱/۴۵۵۱ مورخ ۱۳۷۸/۲/۸ شورای نگهبان در خصوص طرح

آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۸/۱/۱۸ مجلس شورای اسلامی

۱-۱-۱- در بند یک ماده (۲۱۳)، عبارت مبهم است؛ با آوردن عین عبارت اصل ۸۰ رفع ابهام خواهد شد و در بند (۲)، اطلاق استخدام کارشناسان خارجی که شامل غیر موارد ضرورت هم می شود، خلاف اصل ۸۲ قانون اساسی است و در بند (۳) چون استناد به اصل ۸۳ قانون اساسی شده باید این بند همانند اصل مذکور اصلاح گردد. بند (۴) نیز چون مستند به اصل ۱۳۹ می باشد باید مطابق اصل مزبور اصلاح شود.^(۱)

۲-۱- نظر شماره ۷۹/۲۱/۷۵۸ مورخ ۱۳۷۹/۶/۲ شورای نگهبان در خصوص لایحه

موافقتنامه علمی و آموزشی بین جمهوری اسلامی ایران و دولت کویت مصوب

۱۳۷۹/۵/۲۳ مجلس شورای اسلامی

۱-۲-۱- اطلاق ماده (۱۳)^(۲) چون شامل انتقال اموال دولتی که از نفایس ملی می باشد نیز می گردد، مغایر اصل ۸۳ قانون اساسی شناخته شد.

۳-۱- نظر (غیر رسمی) شماره ۷۹/۲۱/۱۶۹۹ مورخ ۱۳۷۹/۱۱/۱۱ و نظر شماره

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل هشتادم، شماره ۱-۲-۱.

۲. ماده واحده- لایحه موافقتنامه علمی و آموزشی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت کویت مشتمل بر یک مقدمه و (۲۰) ماده به شرح پیوست تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده می شود.

...

ماده ۱۳- تقویت همکاری بین دانشگاه ها و مراکز تحقیقات علمی دو کشور از طریق مبادله استاد، دانشجو، محقق و همچنین تبادل تجربیات و کتب و اسناد و نسخه های خطی قدیمی.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۹/۸/۱ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۱۳- تقویت همکاری بین دانشگاه ها و مراکز تحقیقات علمی دو کشور از طریق مبادله استاد، دانشجو، محقق و همچنین تبادل تجربیات.

۱۳۷۹/۱۱/۱۳ مورخ ۷۹/۲۱/۱۷۱۳ شورای نگهبان در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۸۰ کل کشور، مصوب ۱۳۷۹/۱۱/۱۱ مجلس شورای اسلامی

۱-۳-۱- جزء (۲) بند (الف) تبصره (۲۴)،^(۱) مغایر اصل (۸۳) قانون اساسی

شناخته شد.

۴-۱. نظر شماره ۸۰/۲۱/۳۲۰۰ مورخ ۱۳۸۰/۱۱/۱۶ شورای نگهبان در خصوص لایحه تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۰/۲۳ کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی

۱-۴-۱- با توجه به اینکه در بند (ب) ماده (۸۸)،^(۲) مجوز اعمال تخفیف‌ها و تسهیلات ویژه در خصوص فروش ساختمان‌های نیمه‌تمام و موجود در مناطق شهری و میزان اجاره‌بها و نحوه واگذاری ساختمان‌های مذکور بدون ضابطه مشخص و دقیق داده شده است و ممکن است در اثر عدم ضابطه، ثروت‌های عمومی در مواردی بر خلاف مصالح عامه مصرف شود، لذا اطلاق این بند، مغایر اصل ۴۵ قانون اساسی شناخته شد. و در مواردی عدم ضابطه موجب تضییع اموال بیت‌المال می‌گردد؛ اطلاق آن خلاف موازین شرع تشخیص داده شد. ضمناً چون حکم این ماده شامل مواردی می‌شود که وزارت آموزش و پرورش علی‌رغم اینکه امکان انجام فعالیت‌های مربوط به خود را دارد آن را به بخش غیردولتی واگذار نماید، لذا اطلاق این بند، مغایر اصل ۳۰

۱. تبصره ۲۴-

الف- به منظور افزایش بهره‌وری از امکانات موجود و بهبود کیفیت ارائه خدمات به مردم و کاهش تصدی‌های دولت و همچنین جلب مشارکت بیشتر بخش غیردولتی اجازه داده می‌شود وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی بر اساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد:

۱- ...

۲- اموال منقول «به استثناء خودرو» و غیرمنقول غیرقابل استفاده و یا مازاد بر ظرفیت مورد نیاز خود را حسب مورد با عقد قرارداد اجاره، واگذار یا از طریق مزایده و یا طبق قوانین و مقررات مربوطه به فروش رسانده و وجوه حاصل را به درآمد عمومی ردیف (۴۲۵۵۰۰) قسمت سوم این قانون واریز نمایند.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۹/۱۱/۱۵ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

در ابتدا جزء (۲) بند (الف) تبصره (۲۴)، عبارت «با رعایت اصل هشتاد و سوم (۸۳) قانون اساسی» اضافه گردید.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سی‌ام، شماره ۱-۳-۱.

قانون اساسی تشخیص داده شد. و چون بناها و اموال دولتی موضوع این بند شامل نفایس ملی نیز می‌شود، اطلاق آن مغایر اصل ۸۳ قانون اساسی شناخته شد.

۵-۱. نظر (غیر رسمی) شماره ۸۱/۳۰/۲۵۰۹ مورخ ۱۳۸۱/۱۱/۲۸ و نظر شماره ۸۱/۳۰/۲۵۶۸ مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۶ شورای نگهبان در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۸۲ کل کشور، مصوب ۱۳۸۱/۱۱/۱۷ مجلس شورای اسلامی

۱-۵-۱- در بند الحاقی یک تبصره (۷)،^(۱) اطلاق تجویز فروش بخشی از آثار غیر قابل نمایش موجود، چون شامل مواردی که فروش آن مستلزم انجام اعمال حرامی از قبیل اشاعه فحشاء و منافی عفت می‌باشد، از این جهت خلاف موازین شرع شناخته شد و نیز چون شامل مواردی می‌شود که آن آثار از نفایس ملی و یا منحصر به فرد باشد، از این جهت مغایر اصل ۸۳ قانون اساسی شناخته شد.

۶-۱. نظر شماره ۸۳/۳۰/۷۴۶۶ مورخ ۱۳۸۳/۳/۳ شورای نگهبان در خصوص لایحه برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳/۲/۱۳ مجلس شورای اسلامی

۱-۶-۱- اطلاق بند (ز) ماده (۱۴۸)^(۲) از این جهت که شامل نفایس ملی می‌شود،

۱. تبصره ۷- ...

بند الحاقی ۱- به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی اجازه داده می‌شود بخشی از آثار غیر قابل نمایش موجود را از طریق مزایده به فروش برساند و وجوه حاصل را به حساب درآمد عمومی کشور ردیف (۸۹۱۱۰۰) (نزد خزانه‌داری کل) واریز و معادل آن را تا سقف دویست میلیارد (۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از ردیف (۳۰۲۰۲۳۱۴) صرف خرید آثار ملی و فرهنگی موجود داخلی و خارجی نماید. آیین‌نامه اجرایی این بند به پیشنهاد وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۵ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

بند الحاقی (۱) تبصره (۷) حذف گردید.

۲. ماده ۱۴۸-

به منظور کاهش حجم تصدی‌ها و افزایش مشارکت مردم در اداره امور کشور و کوچک‌سازی دولت، اقدام‌های ذیل انجام می‌شود:

الف- ...

ز- ممنوعیت ایجاد هرگونه مهمانسرا، زائرسرا، مجتمع مسکونی، رفاهی، درمانی، فضاهای ورزشی و تفریحی و نظایر آن، توسط دستگاه‌های موضوع ماده (۱۶۵) این قانون، کلیه دستگاه‌هایی اجرایی موظفند این نوع تأسیسات و خدمات یا بهره‌برداری از آنها را حداکثر تا پایان سال سوم برنامه چهارم، به بخش غیر دولتی واگذار نمایند. موارد مستثنی با پیشنهاد دستگاه اجرایی مربوط و تأیید سازمان مدیریت و



برنامه‌ریزی کشور و تصویب هیئت وزیران بلامانع است.

با عنایت به اظهار نظر شماره ۸۳/۳۰/۷۴۶۶ مورخ ۱۳۸۳/۳/۳ شورای نگهبان نسبت به این مصوبه و با توجه به اصرار مجلس بر مصوبه خویش، این مصوبه به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع شد.

نامه شماره ۸۳/۳۰/۷۵۲۷ مورخ ۱۳۸۳/۳/۱۰ دبیر شورای نگهبان به رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام: چنانکه مستحضرید، نمایندگان ششمین دوره مجلس شورای اسلامی در واپسین روزهای آن دوره، لایحه بسیار مهم برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران را بدون بررسی ایرادات شورای نگهبان و یا دست کم رفع ابهامات، به آن مجمع محترم ارجاع کرده‌اند. این اقدام، صرف‌نظر از آنکه موجب سلب حق نمایندگان دوره ششم و هفتم مجلس در ارائه پیشنهاد و طی روال طبیعی قانون‌گذاری می‌شود، به نظر شورای نگهبان مغایر اصل (۱۱۲) قانون اساسی و خلاف صریح ماده (۱۸۷) آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی است. بدون تردید مجلس نمی‌تواند بدون بررسی ایرادات شورای نگهبان اقدام به ارجاع مصوبه به مجمع نماید. بر حسب روال طبیعی و قانونی طبق ماده (۱۸۶) آیین‌نامه، الزاماً مصوبه‌ای که «از طرف شورای نگهبان رد شده، به کمیسیون مربوطه ارسال می‌شود و با اعلام وقت قبلی با حضور نماینده شورای نگهبان، موارد اعتراض برای اصلاح مورد بحث قرار می‌گیرد.» سپس طبق ماده (۱۸۷) «پس از بررسی گزارش کمیسیون که در آن نظر شورای نگهبان ملحوظ شده است و پس از رأی‌گیری نسبت به آن، مصوبه مجدداً به شورای نگهبان ارسال می‌شود. اگر این مصوبه هنوز وافی به نظرات شورای نگهبان نباشد، مجدداً در مجلس مطرح می‌گردد. در صورتی که مجلس با در نظر گرفتن حفظ مصلحت نظام همچنان بر رأی خود باقی باشد، رئیس مجلس مصوبه مذکور را به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال می‌دارد.»

بنابراین، چنین بدعتی که به هر بهانه‌ای اصولاً ایرادات شورای نگهبان مورد رسیدگی قرار نگیرد، نقض آشکار قانون اساسی و فلسفه وجودی شورای نگهبان و نیز مجمع تشخیص مصلحت نظام است. آیا به راستی «برای حفظ مصلحت نظام» است که هیچ یک از ایرادات متعدد شورای نگهبان و پیشنهادات مصرانه نمایندگان برای رفع آنها مورد توجه قرار نگرفته و صرفاً برای ممانعت از حق قانون‌گذاری دوره بعد، مصوبه‌ای به اهمیت برنامه چهارم توسعه مستقیماً به مجمع ارسال گردیده است؟! به هر صورت انتظار دارد حضرت‌عالی نیز با ممانعت از این رویه غیرقانونی و نادرست، به اجرای دقیق قانون اساسی و دفاع از احکام شرع مقدس تأکید فرمایید. بدیهی است شورای نگهبان در صورت نیاز می‌تواند با تفسیر اصل مربوط، به حل نهایی موضوع کمک نماید.

نامه شماره ۳۴۹۴۶/۱۰۱ مورخ ۱۳۸۳/۴/۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام به مجلس شورای اسلامی: «لایحه برنامه چهارم توسعه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی جمهوری اسلامی ایران» که مورد ایراد شورای محترم نگهبان قرار گرفته و در اجرای اصل یکصد و دوازده (۱۱۲) قانون اساسی طی نامه شماره ۱۵۷۷۶ مورخ ۱۳۸۳/۳/۵ به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال گردید، در جلسه مورخ ۱۳۸۳/۳/۳۰ شورای مجمع تشخیص مصلحت نظام از نظر حقوقی مورد رسیدگی قرار گرفت و مقرر شد: «لایحه برنامه چهارم توسعه بر اساس تفسیر شماره ۸۳/۳۰/۷۵۴۷ مورخ ۱۳۸۳/۳/۱۶ شورای محترم نگهبان در مورد اصل ۱۱۲ قانون اساسی، جهت طی مراحل قانونی برای رفع ابهامات و بررسی ایرادات به مجلس شورای اسلامی» ارجاع گردد.



مغایر اصل ۸۳ قانون اساسی شناخته شد.

۷-۱. نظر شماره ۳۹۲۴۵/۳۰/۸۹ مورخ ۱۳۸۹/۵/۲۰ شورای نگهبان در خصوص طرح حمایت از احیاء، بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری^(۱) مصوب ۱۳۸۹/۴/۲۳ مجلس شورای اسلامی

۱-۷-۱- باید ذکر شود که در اجرای این قانون، رعایت اصل ۸۳ قانون اساسی الزامی است.^(۲)

۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران

۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان

۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی

۵- تذکرهای ارشادی و قانونی شورای نگهبان

→

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۳/۵/۲۸ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

به انتهای بند (ز) متن ذیل اضافه شد:

در انتقال بناها و اموال دولتی که از نفایس ملی باشد، رعایت اصل هشتاد و سوم (۸۳) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران الزامی است.

۱. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح حمایت از بازسازی بافت‌های فرسوده» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۲. ماده ۱- به منظور ایجاد وحدت رویه در فرایند احیاء، بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری و تعیین محدوده‌های مورد حمایت این قانون اقداماتی به شرح ذیل صورت می‌پذیرد.

ماده ۲- ...

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۹/۷/۴ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده (۱۷) به شرح زیر الحاق گردید:

ماده ۱۷- در اجراء کلیه مفاد این قانون، رعایت اجراء اصل (۸۳) قانون اساسی و موازین شرعی مربوط به وقف الزامی است.

امام خمینی (ره):

و از شورای محترم نمایان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل‌های آینده که با کمال دقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود
را ایفا و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و
قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه‌ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)



آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی،
کوچه شهید دهقانی‌نیا (خسرو سابق)، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir